ADAM BOLCU

– plugar şi scriitor popular (1871-1933)

Restituim scrierilor noastre de factură populară, povestiri şi versuri alcătuite şi culese cu multă dăruire de Adam Bolcu, agricultor, cu pasiune pentru munca câmpului, dar mai ales cu vocaţia scrisului.

Născut în zona Bradului, Adam Bolcu a cunoscut viaţa şi trăirile semenilor săi din locuri apropiate lui, dar şi alte colţuri mai îndepărtate locului natal.

Cu orgoliul ţăranului luminat, el credea şi ştia, că cinstea şi stăruinţa îi vor aduce roadele muncii de plugar, iar darul scrisului îl va întregii spiritual, bucurându-l pe el şi folosind a lor săi. Astfel îşi exprimă, testamentar, gândurile, într-una din prefeţele scrierilor sale: „în dar ai luat, în dar să dai, ale tale dintru ale tale, drag neam românesc".

Şi ca să nu rămân departe de marile evenimente istorice, destinul i-a hărăzit aleasa ocazie de a fi ales şi participant ca delegat la Marea Adunare de la 1 Decembrie 1918, de la Alba Iulia, împlinindu-i viaţa.

A trăit muncind cu braţele, cu mintea şi cu sufletul, dar a trăit mai ales prin fapte, pentru toţi ai săi.

Poate, i s-ar cuveni acestui om de frunte al culturii noastre populare o monografie.

Încercăm acum, doar, să reamintim, chiar şi spre exemplificare, că şi într-o comunitate rurală poţi fi de mare folos, dacă nu laşi viaţa să treacă, doar, pe lângă tine. Şi, Adam Bolcu a dovedit-o, dând vieţii tot ce a avut mai bun. Pentru tot ce a scris meticulos acest creator şi culegător de folclor a primit binecuvântarea, prin aprecierile aduse de marii oameni ai condeiului, Liviu Rebreanu şi Octavian Goga, şi un mare sprijin l-a avut din partea celor care erau în fruntea ASTREI de la Sibiu. Evoluţia sa, pe linia scrisului, s-a încadrat în Programul Cultural al ASTREI, cu referire la valorificare şi promovarea literaturii populare. Aşa încât, o bună parte din scrierile sale cu sâmbure folcloric, i-au fost găzduite în paginile răspânditelor *„Calendare"*, mai ales, în cele întocmite de Horea Petra Petrescu, cel care a făcut parte din redacţia revistei *„Transilvania"*, care a fost secretar şi bibliotecar al ASTREI, şi care a rămas sfătuitor şi cu multă

Adam Bolcu

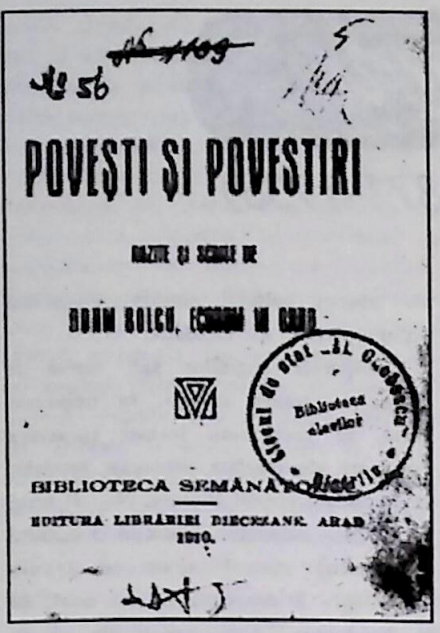
înţelegere pentru povestitorul din Brad. Deci, după debutul din anul 1896 în *„Foaia poporului"* din Sibiu, cu povestea *„Bibolan"*, Adam Bolcu a colaborat cu scrieri la: *„Calendarul poporului pe anul 1917"*, *„Calendarul Asociaţiunii pe anul visect 1928"*, *„Calendarul Dacia Traiana pe anul visect 1928"*, *„Calendarul pentru popor al Asociaţiunii pe anul 1930"*, tipărite la Sibiu, a mai scris în *„Foaia interesantă"* apărută la Orăştie, publicaţii în care au semnat T.V. Păcăţeanu, I. Agârbiceanu, D. Coşma, G. Coşbuc, I.A. Basarabescu şi alte nume de prestigiu ale istoriei culturii noastre, asigurând astfel spiritul de amulaţie.

Reperele paginilor sale scrise se opresc la lumea satului, la universul rural, în care s-au format caractere conturate ale marilor personaje întâlnite în cunoscute creaţii literare. Nu-i lipseşte autorului – autodidact – simţul şi talentul satiricului atunci când cu ironie usturătoare îi dezvăluie pe cei mari, de la conducere, dezinteresaţi de starea poporului, el mânuie uşor cuvântul, ştie să descreţească fruntea cititorului prin umorul său nativ, se adresează direct celui care-l citeşte, prin oralitatea povestirii, apare mereu tonul moralizator tot ce are mai bun lumea satului.

Ca oricare locuitor al Zarandului, Adam Bolcu revine în câteva din povestirile sale, la eroul moţilor, Avram Iancu, cel care a sfinţit locurile Munţilor Apuseni.

Scriitorul popular, Adam Bolcu, a avut şi şansa de a-şi vedea răsplata muncii sale cu condeiul, tipărindu-i-se: *„Poveşti şi povestiri auzite şi scrise de Adam Bolcu, econom în Brad, Arad 1917"*, *„Calea către fericire, Brad 1921"*, *„Din poveştile lui Moş Toader şi alte poveşti pentru popor, Sibiu, 1927"*, sau culegeri din povestile Zarandului ori din locuri mai îndepărtate, povestiri moralizatoare, legende sau *„Gânduri, sfaturi şi pilde"*, apariţii tipografice disparate.

Printre cărţile păstrate cu multă grijă şi consideraţie de familia urmaşă, ni s-au pus la îndemână două caiete manuscris: *„Istoria vieţii mele scrise de Adam Bolcu, plugar şi scriitor popular, 1931"*, în care alături de date autobiografice a relatat şi despre evenimentele anului 1848 în capitolul *„Lupta de la Târnava, povestită de Moţul Adam, mie de maica"* şi caietul cu 70 de pagini manuscrise: *„Zile năcăjite, viaţa petrecută în armată în anul 1916-1917 scrisă în*

Adam Bolcu – Poveşti şi povestiri

Albania de Adam Bolcu", caiet asupra căruia stăruim acum.

Categorisite în *„Cântece de cătănie"*, despre jalea după familia rămasă acasă, despre nenorocirile lăsate de bătăliile hotărâte de capii popoarelor, despre speranţa pentru zilele de pace, aceste poezii dezvăluie sinţămintele trăite de soldatul Adam Bolcu, care în clipele de răgaz dintre bubuiturile tunurilor transpune în versuri clipe din viaţa sa, dar şi aspecte din viaţa popoarelor printre care a avut nefericitul prilej de a trăi în anii de război. Impresionează încă de la începutul caietului poezia *„Rugăciune, scrisă în Albania la San Giovan di Medua în anul 1917"*, din care se desprinde sinceritatea tristeţii şi intensitatea sentimentelor sale, amestec de cântec liturgic şi dorinţă de reîntoarcere la viaţa liniştită: „Şi mă rog Părinte lasă / Să ne întoarcem iar acasă / la neveste, la copii / şi la ce-am lăsat pustii / Scapă-ne Mărite Doamne / De poruncă şi de foame / şi de jale şi de plâns / Că vai multe ne-au ajuns / De când de acasă am plecat / Şi multe Doamne am răbdat /.

Evocarea „zilelor necăjite" urmează cursul cronologic al evenimentelor trăite de-a lungul anilor de război, este un intinerar explicit. *„Cătănia mea"* povesteşte, rimat, despărţirea de casă, călătoria la Cluj, instrucţia, strămutarea la Oradea, călătoria în Polonia, în Albania, ajungerea în Ungaria, trecerea prin Slavonia, prin Bosnia, prin Herţegovina, Dalmaţia, prin Muntenegru, şi se încheie cu *„Scrisoare acasă"*. Apropiat de cadrul unui reportaj, versificatorul relatează despre prietenii de cătănie în *„Întâlnirea şi păţaniile cu sergentul Ioan Baciu"*, întâmplări hazlii *„Altă şozâie"*, dând poeziilor sale o atmosferă cu multă mişcare, cu mult dinamism. Sunt fapte şi întâmplări versificate. Răzbate din aceste versuri, naiv construite, profunzimea gândirii şi trăirii soldatului, cunoaşterea îndeaproape

Adam Bolcu – Zile necăjite

a erorilor războiului. Ele rămân o poezie a durerii.

Interes aparte pentru autorul „cătană" dar şi pentru cel care le citeşte,prezintă versurile despre *„Polonii şi viaţa lor"*, în care motivează de ce polonezii consumă mult, ca hrană, cartofii, care „să fac uşor / în pământul nisipos / şi ţinutul răcoros / ... ei vite au puţine / fiincă n-au nutreţ la ele /.

În graiul său zărăndean, cu simplitatea celui mai puţin şcolit, cu o curiozitate continuă pentru tot ce i se părea noutate, Adam Bolcu îi povesteşte soţiei sale în *„Scrisoare acasă"* despre albanezi. „Acum Linuţă să crezi / Şi ce-ţi scriu de albanezi / După cum îi judec eu / Is un neam de oameni reu /... Portul lor e prost, urât / Zdrănţăros şi nelăut /. Şi continuă cu descrierea solului, a ocupaţiilor albanezilor, dar mereu cu ton critic la adresa lor. Dincolo de subiectivitatea afirmaţiilor autorului, se desprind şi informaţii documentare legate de ţările prin care a umblat.

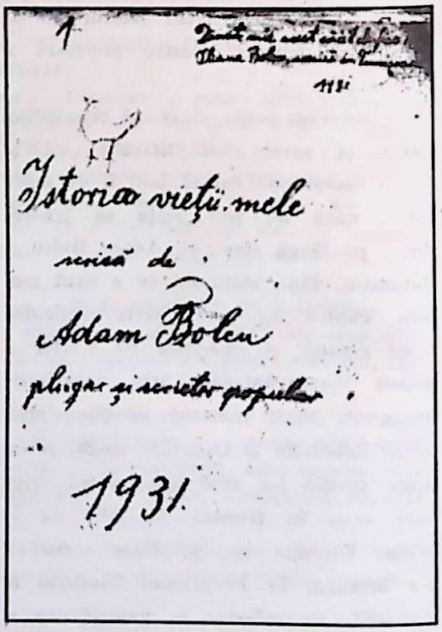
Nu i se poate ascunde totuşi, sentimentul de frăţietate faţă de oricare dintre camarazii săi de arme.

Într-un ton de continuă însufleţire, folcloristul în straie ţărăneşti, Adam Bolcu prin uşurinţa cu care versifică orice eveniment orice întâmplare trăită din vremea când a fost în cătănie, prin spiritul său, momentele trăite ale războiului şi povestite de el, au încă, ecou în sufletul celui care citeşte versurile.

În ansamblul scrierilor cu conţinut folcloric, Adam Bolcu prin ceea ce a scris se poate situa printre oameni de frunte cu preocupări de folclor.

Mulţi istorici şi literaţi de elită s-au aplecat asupra culturii populare, dar loc definit, păstrând proporţia, îl au cei care fără studii specializate s-au încumetat a scoate la lumina tiparului o parte din tezaurul nostru folcloric. Să nu-i ignorăm, să rămânem sensibili faţă de toţi cei care prin scrisul lor ne transmit, încă, un mesaj.

Maria BASARAB – Muzeograf
Muzeul Civilizaţiei Dacice
şi Romane Deva

Adam Bolcu – Istoria vieţii mele